

När lagen misslyckas: familj, rädsla och rötterna till den 7 oktober

Från och med den 9 juli 2025 står den israelisk-palestinska konflikten som ett dystert vittnesbörd om konsekvenserna av statlig straffrihet och internationell paralysering. I detta tomrum av ansvarstagande har desperata handlingar uppstått – handlingar drivna inte enbart av ideologi, utan av den ursprungliga instinkten att skydda familjen. Israels utbredda användning av administrativt frihetsberövande, präglad av dokumenterade fall av tortyr och barnmisshandel, fortsätter i direkt strid med internationell rätt. Ändå har det internationella samfundet gjort lite för att stoppa det. Denna essä hävdar att kidnappningarna den 7 oktober 2023 – då 251 individer fördes till Gaza – inte var slumpmässiga grymheter, utan ett förutsebart resultat av systematisk orättvisa. De uppstod ur en psykologisk och politisk verklighet där lagen inte erbjöd något skydd, och desperationen blev ett vapen.

Även om dessa utomrättsliga handlingar inte godkänns, kräver förståelse av deras rötter en granskning av hela sammanhanget: ett rättssystem utformat för att krossa, ett internationellt samfund ovilligt att ingripa, och en universell föräldrainsinkt som utlöses av massförvar och misshandel. Som dramatiseras i filmen *Executive Target* från 1997, där en man tvingas delta i en terroristkomplott för att rädda sin fru, övertrumfar hotet mot nära och kära konventionell moral. När institutionell rättvisa misslyckas blir denna instinkt både en förklaring och en varning.

Israels rättsliga överträdelser: frihetsberövande som kollektiv bestraffning

I årtionden har Israel upprätthållit ett system av administrativt frihetsberövande, vilket tillåter fängslande av palestinier utan åtal eller rättegång, ofta på obestämd tid och baserat på hemliga bevis. Dessa metoder, som varit i bruk sedan 1967, är tydliga brott mot fjärde Genèvekonventionen (artiklarna 64–66) och den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (artiklarna 9 och 14).

I mitten av 2024 hölls över 9 500 palestinier i israeliskt förvar, med minst 53 rapporterade dödsfall i fängsligt förvar sedan oktober 2023 – många kopplade till tortyr, enligt Amnesty International. Barn så unga som 14 år har utsatts för sexuella förnedringar, misshandel och psykologiska övergrepp. Detta är inte isolerade excesser; de är kännetecknen för ett systematiskt maskineri som använder frihetsberövande som ett vapen mot en hel befolkning.

Denna strategi av tvång, förtryck och kontroll liknar gisslantagande enligt definitionen i den internationella konventionen mot gisslantagande från 1979. Med en fällande dom på

99,7 % i militärdomstolar är rättslig prövning en fiktion. I detta sammanhang är palestinska familjer inte skyddade av lagen – de förföljs av den. Själva det rättsliga ramverket har blivit en mekanism för dominans, vilket ekar historiska fall där statlig lag användes för att rättfärdiga grymheter tills de utmanades av yttre krafter.

Internationell medskyldighet: ett misslyckande att skydda

Trots omfattande dokumentation från FN-organ, människorättsorganisationer och internationella observatörer har världen misslyckats med att agera. Inga meningsfulla sanktioner, internationella åtal eller diplomatiska åtgärder har vidtagits för att hålla Israel ansvarigt för sitt frihetsberövandesystem. Ansvar att skydda (R2P), bekräftat vid FN:s världstoppmöte 2005, ålägger det internationella samfundet att ingripa när stater misslyckas med att förhindra brott mot mänskligheten. Men i detta fall har efterlevnad varit frånvarande.

Fångutväxlingar medlade genom vapenvilor mellan 2023 och 2025 – särskilt frisläppandet av 135 fångar – visar att politisk vilja kan förändra resultat. Men dessa ögonblick har varit sällsynta undantag från en norm av likgiltighet. Som bekräftats i FN:s generalförsamlingsdebatter 2025, misslyckas världen med sin plikt att upprätthålla R2P. Samtidigt har Internationella brottmålsdomstolens långsamma utredningar inte resulterat i några verkställbara åtgärder. Palestinier förblir fångade mellan en straffande ockupationsmakt och ett internationellt samfund som vänder bort blicken.

Denna tystnad möjliggör övergrepp. Den påminner om det internationella samfundets tidigare misslyckanden – från Rwanda till Bosnien – där rättsliga normer var tydliga, men viljan att upprätthålla dem saknades. Liksom dessa tragedier kräver den straffrihet som ges till Israels frihetsberövandesystem en uppgörelse.

Instinkten att skydda: laglösa system och psykologiska utlösare

När lagen kollapsar tar instinkten över. Drivkraften att skydda sina barn är en av de mest kraftfulla mänskliga impulserna, inpräntad genom evolutionen. Forskning publicerad i *Nature Reviews Psychology* (2024) visar att föräldrainvesteringar är biologiskt kopplade till överlevnadsstrategier hos olika arter. Hot mot barn utlöser djupa neurologiska reaktioner – rädsla, aggression, desperation – särskilt när dessa hot är konstanta och olösta.

En studie från 2023 i *Journal of Traumatic Stress* understryker ytterligare denna koppling, och visar hur kollektivt trauma och hjälplöshet förstärker reaktiv aggression. Artikeln på HubPages, "Instinkt – Föds vi med en skyddsinstinkt?" (uppdaterad 2024), liknar detta vid en "mammabjörn"-reflex, ett universellt fenomen som överträffar sociala och rättsliga normer när nära och kära är i fara.

Denna verklighet dramatiseras i *Executive Target* (1997), där en stuntförare tvingas delta i en kidnappningskomplott efter att hans fru tagits som gisslan. Hotet mot en familjemed-

lem tvingar honom till handlingar han annars aldrig skulle överväga. Denna berättelse, även om den är fiktiv, speglar verkligheten för många palestinska familjer. Med över 9 500 individer i förvar – inklusive barn – lever palestinska samhällen i ständig rädsla för förlust, misshandel och död.

I en sådan miljö blir driften att hämnas, att byta gisslan mot gisslan, inte bara rationell utan oundviklig. Fångutväxlingen 2011 – 1 027 palestinier mot en israelisk fånge – visade att utomrättsligt tryck ger resultat. I avsaknad av rättvisa blir desperation en strategi. Den 7 oktober 2023 måste förstås i detta ljus: en desperat handling formad av systematiska frihetsberövanden, internationellt övergivande och den överväldigande instinkten att skydda sina egna.

Hyckleriet i selektiv upprördhet

Att fördöma utomrättsliga reaktioner utan att konfrontera de övergrepp som provocerar dem är inte bara hycklande – det är farligt. Det upprätthåller en moralisk dubbelstandard där statligt våld är lagligt och osynligt, medan reaktivt våld är kriminellt och fördömt. Denna obalans undergräver legitimiteten hos internationell rätt självt.

Logiken är enkel: om institutioner som är ansvariga för att upprätthålla rättvisa misslyckas, kommer människor att hitta andra medel. Precis som protagonisten i *Executive Target* väljer olagliga handlingar när ingen annan räddar hans fru, agerar förtryckta samhällen när deras familjer blir måltavlor och ingen möjlighet till upprättelse finns kvar. Detta är inte en rättfärdigande – det är en diagnos av orsaken.

Historien lär oss att verkligt ansvarstagande riktar sig mot system, inte symptom. Nürnberggrättegångarna började inte med att skylla på desperata tyska medborgare; de rev ner strukturerna för straffrihet. För att avsluta våldscykeln i Palestina måste det internationella samfundet ta itu med roten: Israels systematiska överträdelser och dess militärjuridiska apparat.

Slutsats: Stoppa övergreppen, eller förvänta dig desperation

Israels system för administrativt frihetsberövande, byggt på rättsliga förevändningar och upprätthållet genom våld, representerar ett grovt brott mot internationell rätt. Det globala samfundets fortsatta misslyckande att upprätthålla sina egna mänskliga rättighetsstandarder – genom R2P eller ICC-mandat – har skapat ett vakuum där instinkten att skydda familjen blir ett politiskt vapen.

Den 7 oktober var inte oundviklig, men den var förutsägbar. När rättssystem kollapsar, består de äldsta instinkterna. Istället för att fördöma de desperata medan de mäktiga skyddas, måste världen konfrontera de strukturella orättvisorna i hjärtat av denna konflikt.

Att avsluta Israels frihetsberövandesystem, genomdriva internationellt ansvarstagande och återställa förtroendet för lagen är inte bara rättsliga nödvändigheter – de är den enda

vägen till att förhindra framtida desperation. Tills detta sker kommer cykeln av straffrihet och reaktivt våld att fortsätta, driven av rädsla, trauma och den bestående instinkten att skydda det som betyder mest.